

GESCHIEDENIS VAN STUK : 1977 - NU

STUK is ooit ontstaan uit de culturele studentenwerking van de K.U.Leuven en heeft zich sindsdien onmiskenbaar genesteld in het wijzigend cultureel landschap dat Vlaanderen de laatste decennia heeft gekend.

Eind jaren '60 werd in de schoot van de K.U.Leuven de Kultuurraad (KURA) opgericht, die actief was op 2 terreinen : (1) organiseren van workshops voor studenten en (2) presenteren van voorstellingen, concerten, ... die maatschappelijk relevant en artistiek vernieuwend zijn. De nood aan een 'eigen plek' voor deze activiteiten drong zich op en op 19 oktober 1977 werd het gebouw van de voormalige *cercle des Etudiants Etrangers* (vrijgekomen door het vertrek van de Franstalige studenten naar Louvain-la-Neuve) officieel door rector Pieter De Somer ingehuldigd. Officieel werd dit gebouw *het Studentencentrum* gedoopt, maar al snel sprak men van 't *Stuc*. Om het tweede actieterrein (cfr. supra) op een deskundige wijze te organiseren werd nog in hetzelfde jaar 1977 de vzw 't *Stuc* opgericht. De organisatie van het culturele aanbod voor studenten (oftwel het eerste actiepoint) zou in handen blijven van KURA.

Al snel na zijn oprichting, speelde 't *Stuc* een voortrekkersrol in het presenteren van alternatieve podiumkunsten en schreef zich aldus in in de brede geschiedenis van de alternatieve kunstenscène in Vlaanderen (en Nederland) waarin ondertussen al actoren als Anne Teresa De Keersmaeker, Jan Fabre, Jan Decorte, Guy Cassiers, Jan Lauwers, ... waren opgestaan. Deze productieve, jonge makers konden met hun nieuw avantgarde-werk absoluut niet terecht bij de toenmalige grote stadstheaters of balletstructuren en al evenmin konden ze rekenen op steun van de overheid. Hun werk kon enkel overleven bij gratie van de nieuwe centra die kleinschalig, artiestgericht en flexibel te werk gingen. De samenhang tussen een groep jonge getalenteerde makers en deze kleine centra – opgezet als privé-organisaties – kan niet genoeg in de verf gezet worden. Het Leuvense *Stuc*, de Brusselse Beursschouwburg, het Brusselse Schaamte (later Kaaitheater), het Gentse Nieuwpoorttheater, ... waren enkele van die structuren waarin deze nieuwe makers op een gepaste wijze ondersteund werden en waar ze een publiek vonden dat aansluiting had met hun werk. Op deze plaatsen, die vaak huisden in afgedankte industriële panden of cinemazalen, werden producties gemaakt, verwante voorstellingen en concerten gepresenteerd, films vertoond en druk over de landsgrenzen heen gekeken: Nederland en Engeland vormden een grote inspiratiebron voor het theater, even later zal Amerika met zijn postmoderne dans dat ook voor de danskunst zijn. Ook bleek er een gretig publiek te zijn om al deze ontwikkelingen op de voet te volgen. Deze voorlopers van de kunstencentra, verworven langzaam een identiteit en jonge kunstenaars konden zich via deze centra markeren. Deze periode blijft een mythisch moment in de Vlaamse podiumkunstengeschiedenis waarin ook *Stuc* zijn rol heeft gespeeld.

Ondertussen organiseerde 't *Stuc* i.s.m. het Festival van Vlaanderen Vlaams-Brabant van 1978 tot 1981 een viertal multidisciplinaire happenings onder de naam *Klapstuk*. In 1983 werd *Klapstuk* een uitsluitend dansfestival dat om de twee jaar zou georganiseerd worden en dat internationaal te werk zou gaan. In 1986 werd hiervoor een aparte vzw-structuur opgericht. Jarenlang was dit dansfestival een introductie en bakens voor hedendaagse dans in Vlaanderen en ver daarbuiten. Het historische belang kan nauwelijks overschat worden. *Klapstuk* als

inleiding, corpus en besluit op dansvlak maar vooral als dansante openingszet naar een jong publiek. Klapstuk zelf was, meer nog dan een dansfestival, een artistiek speerpunt. Klapstuk speelde sterk in op de tijdsgeest en had altijd het lef om ingrijpende keuzes te maken. Bijvoorbeeld door na vier Klapstukedities ('79-'83) met voornamelijk muziek en buitenlands theater radicaal te durven kiezen voor... dans.

Hoewel er zich al snel een professionaliseringsdrang manifesteerde was dat met de bezoldiging van de medewerkers nog lang niet het geval. Tot begin jaren '90 konden de 'kunstencentra' zich enkel handhaven met de hulp van vrijwilligers en/of jongeren die hun burgerdienst vervulden. In 1986 worden de eerste (bescheiden) ad hoc subsidies door het ministerie van Cultuur toegekend, maar er was op dat moment echter nog geen decretaal kader om deze centra te subsidiëren. Het duurde nog tot 1993 vooraleer er een *Decreet voor de Podiumkunsten* wordt voorgesteld waarbinnen 't Stuc voor het eerst structurele subsidies kon ontvangen.

Na een eerste glorieperiode waarin de media en de professionele sector zich lovend over de nieuwe ontwikkelingen in 't Stuc uitlieten, worstelde 't Stuc zich in de tweede helft van de jaren '80 door een eerste identiteitscrisis. 't Stuc leek niet meer te kunnen voldoen aan zijn pioniersrol, het oorspronkelijk elan was zoek, de aandacht van pers en publiek waren niet meer vanzelfsprekend, financiële erkenning bleef uit en zorgde voor frustratie, de relatie met de universiteit verliep moeizaam en binnen 't Stuc was er onzekerheid over de te volgen artistieke koers. Bij het begin van het seizoen 1988-1989 trad dan ook een volledig vernieuwd artistiek team aan. In hun vernieuwde beleid kregen ook film & video een eigen plaats, evenveel zoniet meer dan theater & dans.

Vanaf 1993 werd de laboratoriumfunctie, waaraan Stuc altijd de nodige aandacht had besteed, in extremis doorgetrokken. Omdat reflectie en onderzoek binnen het kunstenlandschap grotendeels ontbrak, werd er zwaar geïnvesteerd in een atelierwerking, wat resulteerde in een uiterst experimenteel programma. Deze keuze werd echter niet door een groot publiek gesmaakt waardoor de publiekscijfers tot een historisch dieptepunt zakten. Toen het beleidsplan voor de volgende beleidsperiode (1997-2001) van de overheid (Raad voor Kunstencentra) een zeer negatief advies kreeg, nam de voltallige artistieke ploeg ontslag. Het adagio van hun opvolgers was even eenvoudig als provocerend '*... je moet zoveel mogelijk makers aan zoveel mogelijk publiek laten zien en die artiesten helpen waar het kan.*' Theater van jonge makers werd gekoppeld aan theatergezelschappen uit het middenveld. Ook in deze beleidsperiode was 'dans' voornamelijk het speelveld van het tweejaarlijkse Klapstuk, maar werden ook de disciplines 'muziek' en 'beeldende kunst' voor het eerst als volwaardig programmabuik bespeeld. Stuc ontwikkelde zich bij uitstek tot een multidisciplinair huis.

Een volgende vierjaarlijkse beleidsperiode (2001-2005) werd ingeluid met de verhuis naar een nieuwe stek aan de Naamsestraat 96 (meer info over het STUKgebouw vind je op www.stuk.be). Deze verhuis gaf Stuc een nieuwe identiteit en dat kon je voortaan ook aan de naam zien, want Stuc en Klapstuk fuseerden tot een enkele vzw en STUK (vanaf nu dus met 'k' en in kapitalen) was geboren. Op programmatorisch vlak bleef STUK zweren bij een multidisciplinaire aanpak (theater, dans, muziek, expo). Het aantal disciplines werd zelfs nog

uitgebreid. Met een gloednieuwe cinemazaal in het gebouw, nam STUK Fonk vzw onder de arm die een cinefiel filmprogramma uitwerkte onder de naam cinema ZED.

Zoals je hierboven reeds kon lezen werd in de periode 1997-2001 extra aandacht besteed aan publiekswerking. In het seizoen 2000-2001 –het laatste seizoen in de oude gebouwen– werden ca. 40.000 bezoekers geteld. Het nieuwe STUKgebouw beschikte over een grotere publiekscapaciteit, wat in het eerste jaar resulteerde in quasi een verdubbeling van het publiek tot ca. 73.000 bezoekers.

Tijdens de eerste jaren in het nieuwe gebouw, blijft multidisciplinariteit het codewoord. Theater, dans, muziek, beeldende kunst, film waren al vaste waarden en daarbij wordt ook nog ‘mediakunst’ gevoegd. Deze nieuwe discipline steekt tijdens het seizoen sporadisch de kop op, maar wordt vooral getoond tijdens het jaarlijkse Artefactfestival (in februari). Het Artefactfestival is een initiatief van STUK en de provincie Vlaams-Brabant en werd voor de eerste keer georganiseerd in 2003. Doorheen de jaren werd het een vaste partner van Kulturama, de Leuvense cultuurdagen. Gedurende een week kan men zich in het hele STUKgebouw verliezen in een indrukwekkende installatie-expo, waar werk van gerenommeerde mediakunstenaars uit binnen- en buitenland te zien zijn. Mede dankzij de samenwerking met Kulturama is Artefact door de jaren gestaag gegroeid tot het grootste mediakunsthuis van het land. Sinds de editie van 2006 ontvangt STUK tijdens het zes dagen durend festival zo’n 9.000 bezoekers.

De huidige ploeg

De start van de lopende beleidsperiode (in 2006) valt samen met het aantreden van een nieuwe artistieke ploeg. Die ploeg stelt vast dat de plaats en de uitbouw van de zes verschillende disciplines, dus ook van muziek, beeldende kunst en mediakunst, ondertussen min of meer verworven is.

Maar de kunstenpraktijk is al weer verder geëvolueerd en voorbij deze louter multidisciplinaire werking. Naar analogie hiermee zou men kunnen spreken van een ‘multipersoonlijkheden’-benadering. Projecten worden opgebouwd rond wisselende constellaties van mensen die affiniteiten hebben met elkaar. De persoonlijkheid is meer bepalend dan de artistieke discipline. Niet enkel muzikanten, beeldende kunstenaars of videasten, ... duiken zo op in de podiumkunsten maar ook filosofen, architecten, biologen of wiskundigen, ... verbinden zich voor één of meerdere projecten met los-vaste collectieven.

Ondertussen blijkt Klapstuk als representatie/staalkaart-dansfestival op de (bescheiden) schaal van STUK niet meer te kunnen fungeren als bakken of voortrekker in het alomtegenwoordige maar versplinterde internationale dansveld. En het alternatief, een thematisch en/of creatiefestival, coherent binnen één tak van het versplinterde veld, brengt ons bij een paradox: waar scherpe keuzes doorgaans de sterkte van een kunstencentrum uitmaken, zou een dansfestival op maat van STUK vandaag noodgedwongen slechts een beperkte niche coveren. Hierdoor zou het festival zijn initiërende functie voor het brede dansveld verliezen. Nochtans wilde de nieuwe ploeg wel graag bijzondere aandacht behouden voor dans. Enerzijds voor de meer conceptuele pendant, inclusief de duidelijke link met

beeldende kunst binnen het veld van performance. Maar STUK wil ook opnieuw verantwoordelijkheid nemen in zijn initiërende functie voor het brede dansveld bij een jong en uitgebreid publiek.

Dat zijn de uitgangspunten om in 2006 **het artistieke organigram**, nog steeds het hart van een kunstencentrum, te hertekenen. De programmatie van theater en dans wordt samengebracht bij één persoon. Grenzen binnen de podiumkunsten zijn immers steeds minder stringent. Er wordt daarenboven een productiemedewerker toegevoegd in antwoord op de nood aan stevig onderbouwde productie-ondersteuning. Het aandeel podium in STUK verandert dus niet. De functie van programmator beeldende kunst werd voor het eerst een voltijds mandaat. De verruiming zit niet zozeer in de tentoonstellingswerking an sich, maar wel in de bijzondere aandacht voor performance met een achtergrond in beeldende kunst. STUK ziet hier immers een tendens met duidelijke invloed op het gehele kunstenveld en wil hierop anticiperen. Op die manier wordt er vanuit de beeldende kunst aansluiting en confrontatie gevonden bij/met de podiumkunsten. De cluster beeldkunst én podium wordt zo herijkt en verrijkt. De programmatie van mediakunst wordt nu een permanente opdracht, dus ook in niet-festivaltijden. Artistiek directeur behoudt de programmatie van muziek en begeleidt de banden tussen de disciplines. De disciplines en dus ook de bijhorende programmatoren zijn organisch gelinkt met elkaar: podium met beeldende kunst via performance, beeldende kunst met mediakunst via de tentoonstellingswerking en mediakunst speelt als interdiscipline op zijn beurt ook een rol in het podium- en het muziekverhaal. Muziek werkt sowieso vaak overschrijdend naar andere disciplines. De persoonlijkheden van de artistieke ploeg kleuren op die manier niet enkel de verschillende disciplines, maar vooral de som van de delen en bepalen zo het gezicht van STUK.

Op die manier wil STUK de **crossovers** die zo'n 'multi-persoonlijkheden'-aanpak typeert beter faciliteren en meer kunnen werken vanuit **grotere clusters als podium (dans en theater), beeldkunst (beeldende kunst, mediakunst en film) en muziek** in plaats van enkel vanuit disciplines te denken.

Het stopzetten van Klapstuk in 2006 geeft STUK paradoxaal genoeg de kans om dans (en het nauw verwante performance) terug een prominentere plaats te geven. STUK doet dit via de jaarwerking en via enkele specifieke events en festivals als TASTE (festival voor jonge makers, dans en theater) en Move me (bundeling van enkele dansvoorstellingen vanuit welbepaalde invalshoek). Daarnaast is er het nieuwe, internationale live art festival Playground dat zich focust op het domein tussen, en in het verlengde ligt van, de disciplines dans, performance en beeldende kunst. Playground kan samen met het mediakunsthof Artefact ten volle zijn internationale ambities waarmaken, want binnen de respectieve integrale innovatieve velden waarbinnen beide festivals opereren kan er internationaal wel nog verschil gemaakt worden.

Naast het belangrijke ondersteunende werk achter de schermen, laat de zichtbare output van dit nieuw artistiek evenwicht zich helder vatten in drie lijnen:

- **de jaarwerking**: in de eerste plaats wil STUK een inhoudelijk sterk programma uitbouwen, met een **eigen profiel in elke discipline**, met aandacht voor de eigenheid, het ritme en de logica van elke aparte discipline. Deze ploeg wil nooit de **noden van een**

(deel)sector uit het oog verliezen, en vaak heeft die (deel)sector baat bij een antwoord vanuit de autonomie van een sterk uitgebouwde discipline, of het nu theater, dans, muziek, film of beeldende kunst betreft. Pas als de disciplines zelf sterk staan kan de stap naar een discipline-overschrijdende werking een meerwaarde zijn. We zetten hier met overtuiging de opgebouwde traditie van een sterk dag-aan-dag programma in STUK verder. De succesformule Dubbelspel, een samenwerkingsverband tussen STUK en cultuurcentrum 30CC waarbij zowel in STUK als in de Stadsschouwburg nieuwe podiumproducties van toonaangevende makers of gezelschappen gepresenteerd worden, is hierin een belangrijk onderdeel.

- **events en festivals:** STUK presenteert een aantal events en festivals, waar vaak met aandacht voor de **raakvlakken en interacties tussen disciplines** wordt geprogrammeerd en geproduceerd. Soms wordt een deel van het programma als event of festival gepresenteerd omwille van uitgesproken communicatieve redenen: bijvoorbeeld de gratis openingsdriedaagse STUK START of het Eindfeest om het seizoen af te sluiten. Vaker nog ligt een duidelijk inhoudelijk concept aan de basis: bijvoorbeeld de avonden rond geluidskunst Displaced Sounds en de eerder genoemde festivalletjes TASTE of Move Me. Twee aspecten hebben de projecten alvast gemeen: ze dynamiseren de rest van de werking en ze vormen vaak een ideale context voor uitgesproken, maar soms moeilijk te plaatsen werk. Samen met de twee festivals van vzw Fonk (Internationaal Kortfilmfestival Leuven en het documentaire filmfestival Docville) en de twee eigen internationale festivals zorgt deze tweede lijn voor een juiste **spanningsboog in een seizoen**, niet in het minst op publiekvlak.

- **internationale festivals Artefact en Playground:** de twee grote, relatief nieuwe festivals van STUK bevinden zich niet toevallig nadrukkelijk in een **discipline-overschrijdend en uniek veld** waar zo'n 'multi-persoonlijkheden'-aanpak goed gedijt. Playground situeert zich letterlijk tussen podium- en beeldkunst en Artefact stelt expliciet mediakunst centraal. Dat betekent enerzijds beeldkunst, maar als interdiscipline legt mediakunst ook makkelijk de link met muziek en podiumkunsten. Doordat het allebei **integraal nieuwe en specifieke velden** zijn is het mogelijk om de festivals internationaal te positioneren en te vernetwerken.

Met dit artistieke evenwicht willen we inspelen op de tijdgeest door gedurfde keuzes. Uit de publiekscijfers blijkt dat maar liefst **86.000 mensen STUK bezochten** in 2008. Dat zijn er 12.000 meer dan in 2006. Het is duidelijk dat het publiek bereid is deze heroriëntering te volgen, ondanks de inherente verruimde aandacht voor **artistieke vernieuwing en begeleiding van jonge kunstenaars** in dit geschetste model.

Overzicht van de artistieke en zakelijke leiding van STUK en van de artistieke leiding van Klapstukfestivals : 1977 – nu

Artistieke Leiding

1977-1979

Guido Minne - Min de Meersman - Mark Lemmens - Bernadette van de Maele

1979-1987

Theo Van Rompay - Michel Uytterhoeven

1987-1988

Peter De Jonge - Eddy Vaes

1988-1995

Mark Deputter - Dirk De Wit

1995-1997

Barbara Van Lindt - Herman Asselberghs - Rony Visser

1997-2001

An-Marie Lambrechts - Karolien Derwael

2001-2003

An-Marie Lambrechts - Griet Van Laer

2003-2005

An-Marie Lambrechts

2006-nu

Steven Vandervelden

Artistieke Leiding Klapstuk

1983-1985-1987

Michel Uytterhoeven

1989-1991-1993

Bruno Verbergt

1995

Dominike Van Besien - Johan Reniers

1997

Johan Reniers

1999 – 2001

An-Marie Lambrechts - Griet Van Laer (curator Alain Platel)

2003

An-Marie Lambrechts (curatoren Jérôme Bel - Alain Platel)

2005

Sally De Kunst

Zakelijke Leiding STUK

1984-1986

Lea Winkeler

1986-1990

Nikol Wellens

1990-1994

John Zwaenepoel

1994-1997

Ilse Scheers - Carl Meeusen

1997-nu

Kurt Lannoye